

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р АНДА ПАЛИЕВА,
ръководител катедра *История на музиката и етномузикология*
в Национална музикална академия *Проф. Панчо Владигеров*
по конкурс за заемане на академичната длъжност
доцент по Музикознание и музикално изкуство
(средновековна музика) с кандидат гл. ас. д-р ЯВОР ГЕНОВ,
Институт за изследване на изкуствата, БАН, сектор *Музика*

През последните години Явор Генев се утвърди като компетентен изследовател в една специфична и слабо разработвана в българското музикознание област от историята на старата европейска музикална култура, както и като талантлив изпълнител и популяризатор на съответния инструментариум и репертоар от същата епоха, все още малко познат на широката аудитория у нас. Неговите 15 публикации в специализирани научни издания и сборници с доклади от различни музиколожки форуми привличат вниманието със съвременния си и така актуален днес аналитичен поглед към явленията в техния широк, неограничен териториално и темпорално обхват.

Представеният изследователски проект *ЛАТИНСКИ ПЕСНОПЕНИЯ ЗА СВЕТЦИ, ПОЧИТАНИ В ИЗТОЧНАТА И ЗАПАДНАТА ЦЪРКВА (св. св. Кирил и Методий, св. Николай от Мира, св. Георги и св. св. Козма и Дамян)*, в общ обем от 202 страници, е структуриран в логична тематично съответстваща последователност в 6 глави, с обширен списък *Ползвана литература* (около 90, предимно чуждоезични библиографски източника) и две Приложения: *Индекс на непознати думи* и *Фигури на латинската монодия* (само бих предложила в първото приложение замяна на

непознати думи евентуално с *ползвани термини*, или *понятия*, или др., тъй като Антифон, Антифонар, Респонзорий и редица други *думи* присъстват дори в учебната литература по история на музиката).

Още във *Встъпителни думи* авторът ясно мотивира причината за своя изследователски интерес към избраната тематика и формулира основните въпроси, които си поставя за проучване и разрешаване. Тук коректно са посочени и редица други проучвания от чужди и български автори, свързани с областта на това изследване. Практическа насоченост съдържа *Първа глава* с терминологичните пояснения относно на класификацията на псалмодичните жанрове и диференциацията между антифонно и респонзорно песнопение, тяхната характеристика и функция в репертоара на грегорианската Божествена служба (придружени и с анализ на конкретни музикални примери). Тази част е целесъобразна не само като въвеждаща към по-нататъшното изложение, но и като информационен ориентир за една по-широка аудитория при евентуално бъдещо публикуване на този труд.

В следващите глави, последователно разглеждащи певческия репертоар в службите за отделните светци в различни антифонари, авторът задълбочено и всеобхватно изследва откритите източници, с респектиращо познание за същността и особеностите на средновековната църковнопевческа практика, разгръщайки широка цялостна панорама на спецификите на всяка служба – като историографска ситуация, значимост на фигурата на всеки един от светците, епоха на установяване на съответното богослужение, процеса на компилиране на певческия репертоар във всяка служба, конкретни анализи на характерните елементи и отличителни музикални особености.

Тук особено интересна в културноисторически аспект, според мен, е съпоставката между твърдението на автора за късно установяване на богослужебно последование за св. св. Кирил и Методий в католическото богослужение към края на XIX в., напълно основателно доказано от него на базата на проучванията на Римския антифонар от 1912 и амброзианския антифонар от 1935, и фактът, че преди енцикликата *Grande Munus* на папа Лъв XIII от 1880, с която паметта на светите братя се въвежда официално в Католическия санкторален цикъл, още през 1758 Михаел Хайдн е написал 15-частна Меса, посветена на св. св. Кирил и Методий */Missa Sancti Cyrilli et Method in C major (K:2), MH 13/*, по поръчка на епископа на Гросвардайн Паул граф фон Гимес за празника на светите братя, вероятно изпълнена в катедралата „Св. Ладислаус“, където М. Хайдн е бил капелмайстор (нейната първа част *Qui tollis* е включена в сборника „Избрани духовни песни от Йохан Михаел Хайдн в преработка за хармониум и орган“, издаден от Ото Шмид */1858-1931/* в Дрезден). Ференц Лист също създава химн „*Slavimo Slavno Slaveni*“ */LW A223/* върху славянски текст за мъжки хор и орган с посвещение „*За честване на хилядолетната годишнина от пристигането на славянските апостоли св. Кирил и св. Методии в Панония*“, изпълнен в Рим на 3 юли 1863, на честване под егидата на папа Пий IX. А по-късно и П. И. Чайковски пише „*Химн в чест на св. св. Кирил и Методий*“ (1885) по собствен поетичен текст, но с въведен мелодически материал от старинен славянски (вероятно моравски, според изследователите му) религиозен химн в памет на светите братя.

Тези факти от композиторското творчество повдигат многопосочни въпроси за духовни и културноисторически процеси, надхвърлящи настоящото изследване, но те говорят и в подкрепа на тезата на Явор Генов, че „*установяването на богослужение за*

славянските първоучители в Католическата църква през късния XIX век е основанието за компилиране на песнопения за светците. Част от песнопенията, според осъщественото проучването, не са „новокомпозирани“/.../, а по-скоро изразяват процеса на „адаптиране“ на конкретни мелодически (но и текстови) пасажии за съставянето на нови песнопения” (с.190).

Изследователският проект на Явор Генов има приносна стойност като уникална разработка на незасягана тематика в българското музикознание, но актуална днес с все по-осезаемата необходимост от съвременен осмисляне на значими явления и етапи от европейската музикалнокултурна история, в контекста на перманентните процеси на многослойни духовни взаимовлияния Запад – Изток. Този текст провокира и множество допълнителни въпроси и разтваря път към нови следващи изследвания в тази област.

Имайки предвид цялостната професионална реализация на кандидата като изявен изследовател и изпълнител със свой много индивидуален профил и безспорно приносния характер за съвременната ни музикологична наука на представения труд в настоящия конкурс, си позволявам убедено да подкрепя кандидатурата на гл. ас. д-р ЯВОР ГЕНОВ за заемане на академичната длъжност *доцент*.

25 октомври 2015

Проф. д-р Анда Палиева